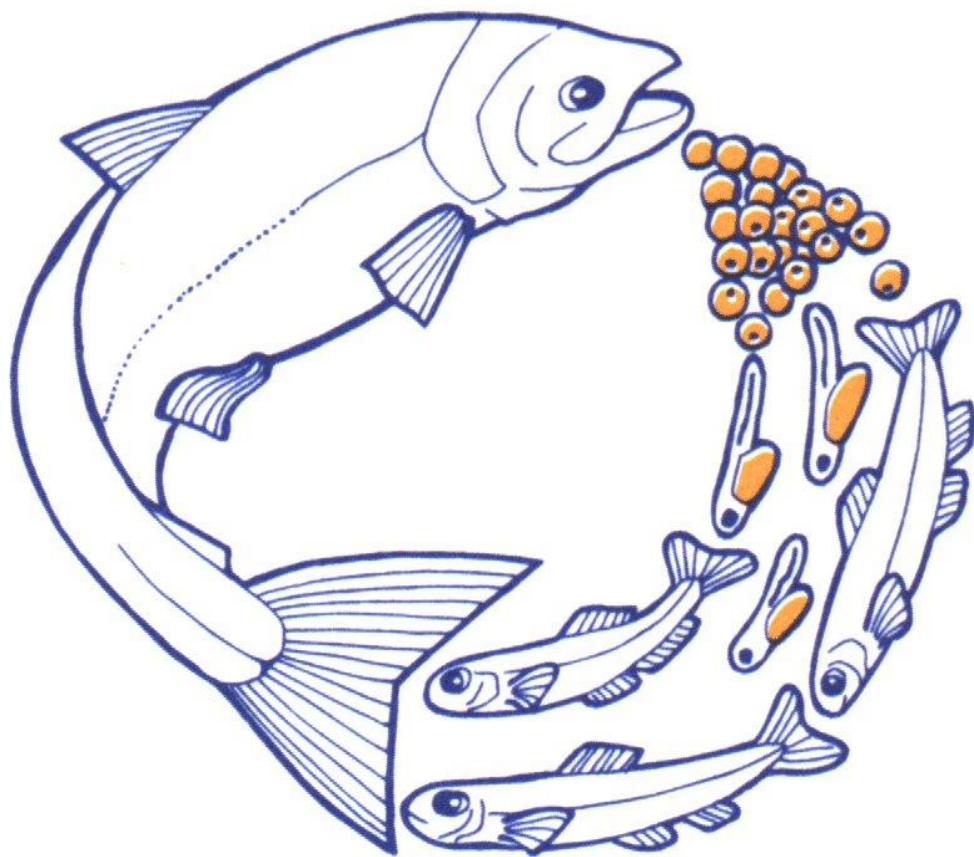

DCV

Danmarks Center for Vildlaks

Aktivitetsrapport
2018

Danmarks Center for Vildlaks
Aktivitetsrapport
2018

Forord

Denne aktivitetsrapport er ment som information om Danmarks Center for Vildlaks (DCV) forskellige aktiviteter, samt som afrapportering til myndighederne i forbindelse med tilladelser opnået i 2018 eller tidligere. Den beskriver mængden af laks og ørreder, der er sat ud, udsætningsvandløbene, indfangning og afstrygning af moderfisk samt beholdningen af fisk til udsætning. Desuden er der en kort beskrivelse af de øvrige aktiviteter som DCV har beskæftiget sig med i 2018. Yderligere information kan fås ved at rette henvendelse til Danmarks Center for Vildlaks via e-post: dcv@vildlaks.dk eller telefon: 86 44 72 98. Generelle informationer om DCV kan ses på internetadressen www.vildlaks.dk.

Danmarks Center for Vildlaks består af to afdelinger: DCV-Randers og DCV-Skjern. Hos DCV-Randers produceres lakseungfisk til udsætning i Gudenåen og til diverse tyske vandløb. Derudover produceres der aborre-sættefisk til videre opdræt. Hos DCV-Skjern produceres lakse- og ørredungfisk til udsætning i Skjern Å systemet samt lakseungfisk til de øvrige vestvendte jyske laksevandløb.

Udover produktion af udsætningsfisk deltager DCV også i forskellige fiskeribiologiske undersøgelser, samt forsøgsopdræt hovedsageligt i samarbejde med DTU-Aqua. Desuden bidrager DCV aktivt med rådgivning omkring udsætningsplaner. I perioden 2016-2020 udfører DCV sammen med DTU-Aqua et stort 4-årigt forskningsprojekt – Den Store Lakseundersøgelse. Information herom kan findes på www.danmarksvildlaks.dk.

DCV udfører også konsulentopgaver på sø- og vandløbsområdet, eks. projektering af vandløbsrestaurering, effektundersøgelser, bestandsundersøgelser m.m.

Tak til sponsorer og bidragsydere, foruden DCV ikke ville være i stand til at ophjælpe og sikre den danske laksebestand.

Indholdsfortegnelse

1. Udsætninger	3
1.1 Udsætninger i danske vandløb	3
1.2 Eksport til Tyskland	5
2. Fangst af laks og ørred.....	5
2.1 Gudenåen – indfangning af laksemoderfisk	5
2.2 Gudenåen – lystfiskerfangster	7
2.3 Skjern Å – lystfiskerfangster	7
2.4 Varde Å – lystfiskerfangster.....	7
2.5 Ribe Å – lystfiskerfangster.....	7
3. Indlægning og afstrygning af laksemoderfisk	8
3.1 Indlægning og afstrygning – Gudenåen	8
3.2 Indlægning og afstrygning – Skjern Å, Varde Å og Ribe Å.....	8
3.4 Afstrygning af genbank.....	11
4. Beholdning af fisk.....	12
4.1 DCV-Randers	12
4.2 DCV-Skjern.....	12
5. Øvrige aktiviteter	13
5.1 Vandløbsrådgivning	13
5.2 Aktiviteter i Tyskland.....	13
5.3 Mærkningsundersøgelser.....	13
5.4 Opdræt af aborrer	14
5.5 Den Store Lakseundersøgelse	14
5.6 Laksens Hus	14
6. Personale.....	16

1. Udsætninger

1.1 Udsætninger i danske vandløb

Der blev i 2018 udsat 148.550 1-års laksesmolt i Gudenåen nedstrøms Tangeværket. Udover 1-års smoltene, blev der udsat 46.250 stk. 1-års ikke smoltificerede ungfisk og 39.750 stk. ½-års laks. Alle udsatte fisk var afkom fra moderlaks fra Gudenåen. Den samlede lakseudsætning i Gudenåen var på 235.550 stk. Udsætningslaksene til Gudenåen blev produceret hos DCV-Randers. Se tabel 1.

Tabel 1. Udsætninger af laks i danske vandløb 2018. F = fedtfinnen afklippet.

Afd.	Type	Vandløb	Mærket	Antal
Randers	1-års smolt	Gudenå	Nej	148.550
Randers	1-års ungfisk	Gudenå	Nej	46.250
Randers	½-års ungfisk	Gudenå	Nej	39.750
Skjern	1-års smolt	Skjern Å + tilløb	F	3.000
Skjern	1-års ungfisk	Skjern Å + tilløb	F	60.000
Skjern	½-års ungfisk	Skjern Å + tilløb	F	99.000
Skjern	1-års ungfisk	Varde Å	F	15.000
Skjern	½-års ungfisk	Varde Å	F	50.000
Skjern	1-års ungfisk	Ribe Å	F	20.000
Skjern	½-års ungfisk	Ribe Å	F	30.000
Skjern	½-års ungfisk	Sneum Å	Nej	35.000
Skjern	½-års ungfisk	Kongeå	Nej	30.000
Skjern	½-års ungfisk	Brede Å	Nej	10.000
Skjern	½-års ungfisk	Vidå	Nej	20.000

Fra DCV-Skjern blev der i alt leveret 3.000 stk. 1-års smolt, 95.000 stk. 1-års ungfisk og 274.000 stk. ½-års ungfisk til Skjern Å, Varde Å, Ribe Å, Sneum Å, Kongeåen, Brede Å og Vidå. Fordelingen til de forskellige vandløb ses i tabel 1. Udsætningslaksene til Skjern Å, Varde Å og Ribe Å blev mærket med et finneklipe (fedtfinnen) for senere at kunne skelne vilde laks fra udsatte laks.

Det begrænsede antal ørreder DCV producerer på anlægget ved Skjern, blev udsat som 1-års i Skjern Å og mindre vandløb med udløb til Ringkøbing Fjord, i alt 18.100 stk. Se tabel 2.

Tabel 2. Ørredudsætninger fra DCV-Skjern 2018.

Type	Vandløb	Antal
1-års	Skjern Å	13.500
1-års	Venner Å, Ølstrup Bæk m.fl.	4.600

1.2 Eksport til Tyskland

Leveringer af lakseæg, -yngel og -ungfisk fra DCV til udsætninger i tyske vandløb i 2018, er vist i tabel 3.

Tabel 3. Antal lakseungfisk og -æg leveret til udsætning eller videreopdræt i Tyskland i 2018. Ätran og Lagan er laks hvis genetik stammer fra de vestsvenske elve med samme navne. Dansk er laks af dansk afstamning produceret på overskudsmateriale fra Gudenåen.

Type	Stamme	Antal	Vandsystem
Øjenæg	Ätran	407.000	Elben
Øjenæg	Ätran	240.000	Rhinen
Øjenæg	Dansk	10.000	Weser
1-års smolt	Lagan	2.450	Rhinen
1-års smolt	Dansk	10.000	Ems
1-års smolt	Dansk	7.350	Weser
½-års	Lagan	22.000	Ems
½-års	Dansk	60.000	Elben
Grønæg	Ätran	54.000	Elben

Der blev i alt eksporteret 54.000.stk. grønæg, 657.000 stk. øjenæg, 82.000 stk. ½-års laks, og 19.800 stk. 1-års smolt til tyske vandløb i 2018.

2. Fangst af laks og ørred

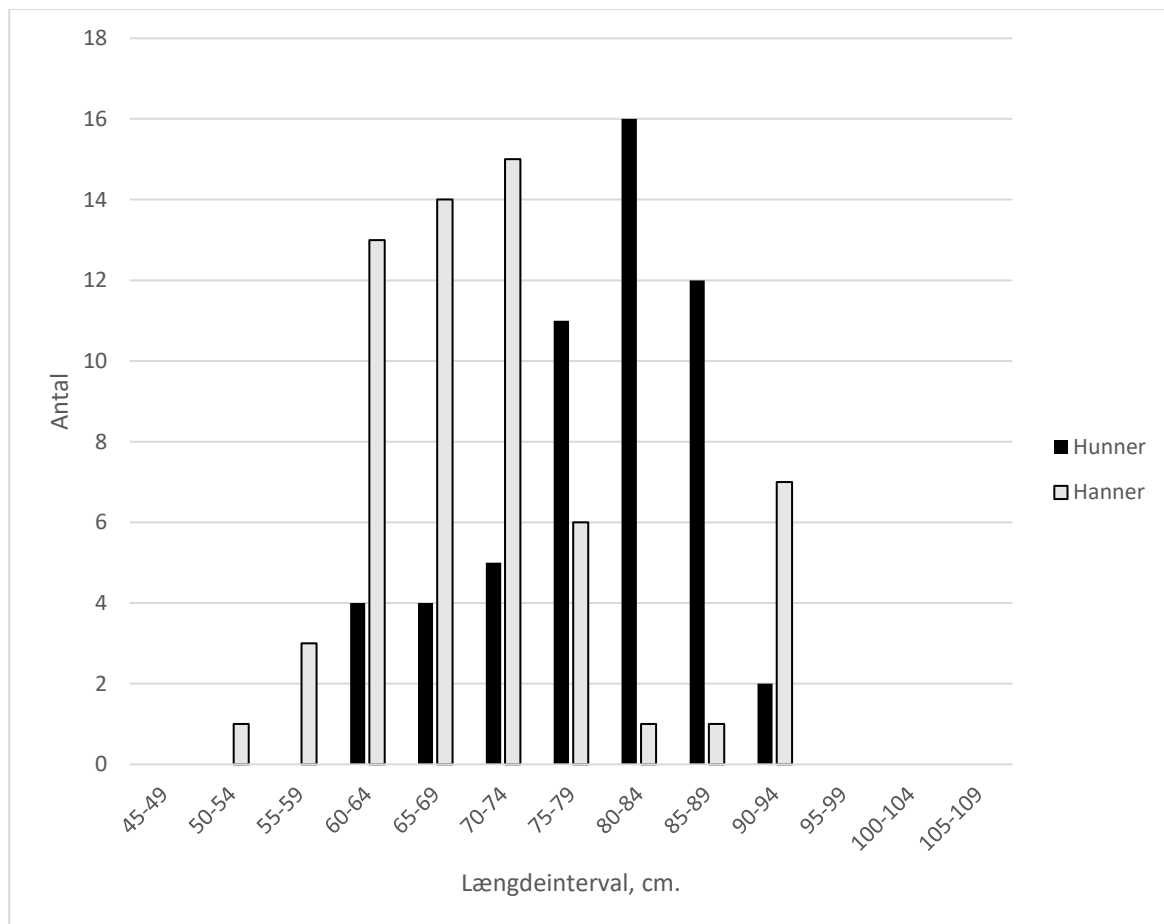
2.1 Gudenåen – indfangning af laksemoderfisk

Som i de tidligere år, foregik elfiskeriet efter laksemoderfisk i samarbejde med Bjerringbro og Omegns Sportsfiskerforening, Langå Sportsfiskerforening, Randers Sportsfiskerklub og Gudenåens Ørredfond. Elfiskeriet fandt sted mellem Tangeværket og Ulstrup i perioden 16.-21. november. Fangsterne er vist i tabel 4.

Table 4. Samlet fangst ved elfiskeri i Gudenåen i 2018. Vandstanden ved Bjerringbro er angivet i meter over dansk normal nul efter data på hydrometri.dk. Laks: Tallet i parentes angiver antal laks, der blev genudsat.

Dato	Strækning	Vandtemp., °C	Vandstand, m	Laks	Havørreder obs.
16. november	Stenstrækningen v. Ulstrup	7,9	3,25	17	2
19. november	Tangeværket - Bjerringbro	7,1	3,25	37	17
20. november	Bjerringbro - Bamsebo	6,6	3,25	54 (15)	10
21. november	Stenstrækningen v. Ulstrup	6,4	3,25	8 (1)	3

Der blev i alt fanget 132 laks og observeret 32 havørreder i Gudenåen. Der blev fanget en del flere laksehanner end hunner, derfor blev 15 af hannerne genudsat den 20. november. Der blev hjemtaget i alt 54 hunner og 61 hanner. Længdefordelingen af de hjembragte laks er vist på figur 1.

Figur 1. Længdefordeling hos laks fanget ved elfiskeri i Gudenåen i 2018.

2.2 Gudenåen – lystfiskerfangster

Hjemmesiden gudenaasammenslutningen.dk viser alle registrerede laksefangster fra Gudenåen. Det samlede antal laksefangster i Gudenåen i 2018 var på 1.013 laks. Det er 16 % flere laksefangster i forhold til 2017, hvor der blev indberettet 875 laks.

2.3 Skjern Å – lystfiskerfangster

Lystfiskere ved Skjern Å har pligt til at rapportere om fangster af laks og havørreder til Skjern Å Sammenslutningen. I 2018 blev der i sammenslutningen registreret 1.748 laksefangster, hvoraf 1.333 blev genudsat, samt 565 havørredfangster (449 genudsat). Det er 3,8 % flere laks end i 2017, hvor 1.684 laks blev indberettet.

2.4 Varde Å – lystfiskerfangster

Lystfiskere ved Varde Å fangede i 2018 i alt 1.704 laks, hvoraf 1.485 blev genudsat (<https://varde-sportsfiskerforening.dk/fangststatistik/>).

2.5 Ribe Å – lystfiskerfangster

Lystfiskere ved Ribe Å fangede i 2018 i alt 530 laks, hvoraf 455 blev genudsat (Preben Nielsen, pers kom.).

3. Indlægning og afstrygning af laksemoderfisk

3.1 Indlægning og afstrygning – Gudenåen

I efteråret 2018 blev der hjembragt 115 laks fra Gudenåen fanget vha. elfiskeri. Antal hanner og hunner samt udbyttet af æg er vist i tabel 5.

Tabel 5. Laks fra Gudenåen 2018. Døde betegner de laks, der omkom før afstrygningstidspunktet. Benyttede betegner det antal laks, der er afstrøget for kønsprodukter.

	Indlagt	Døde	Genudsat	Benyttede	Ægvolumen, l
Hunner	54	4	1	49	31,5
Hanner	61	3		58	-
Total	115	7	1	103	

Af de 115 indlagte laks døde 7 (6 %) før afstrygningstidspunktet. Det er på samme lave niveau som i 2017, hvor 4 % døde. Der blev genudsat 1 hun før afstrygningstidspunktet. Der blev indlagt 31,5 liter æg til klækning (49 hunner repræsenteret).

Der blev udtaget vævsprøver fra 20 afstrøgne hunlaks (repræsentativ stikprøve), til veterinære test for anmeldepligtige fiskesygdomme. Alle prøverne blev fundet fri herfor.

3.2 Indlægning og afstrygning – Skjern Å, Varde Å og Ribe Å

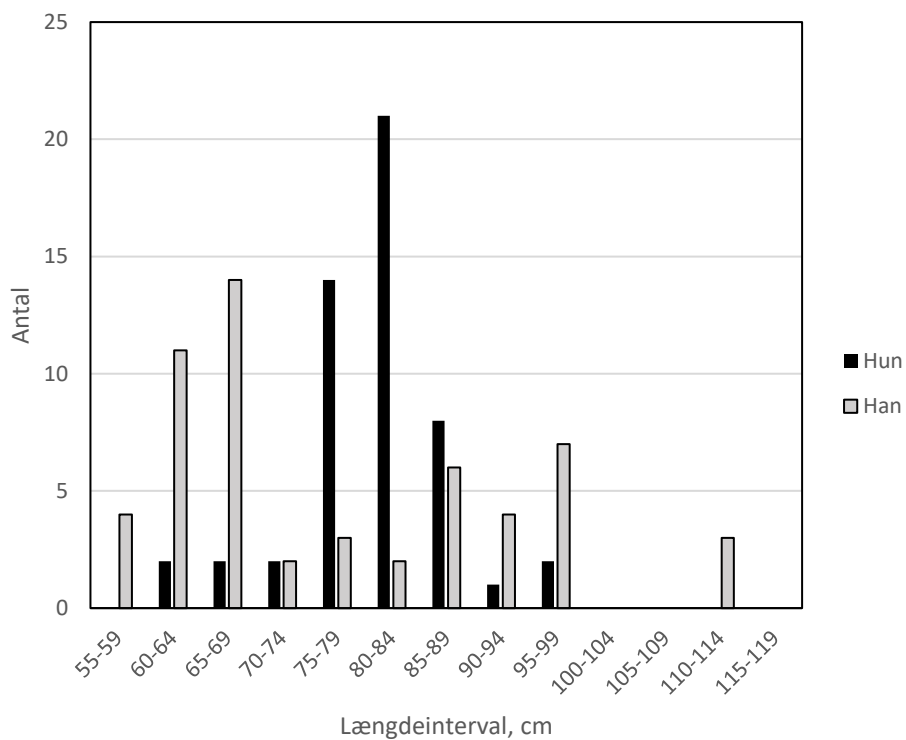
Til DCV-Skjern blev der hjembragt 108 laks fra Skjern Å, fordelt på 52 hunner og 56 hanner.

Fra Varde Å blev der afhentet 98 laks (48 hunner og 50 hanner), og fra Ribe Å 91 laks (46 hunner og 45 hanner) til DCV-Skjern. Længdefordelingerne af laks fra Skjern Å, Varde Å og Ribe Å er vist på figurerne 2, 3 og 4. Afstrøgne fisk og udbyttet af æg er vist i tabel 6.

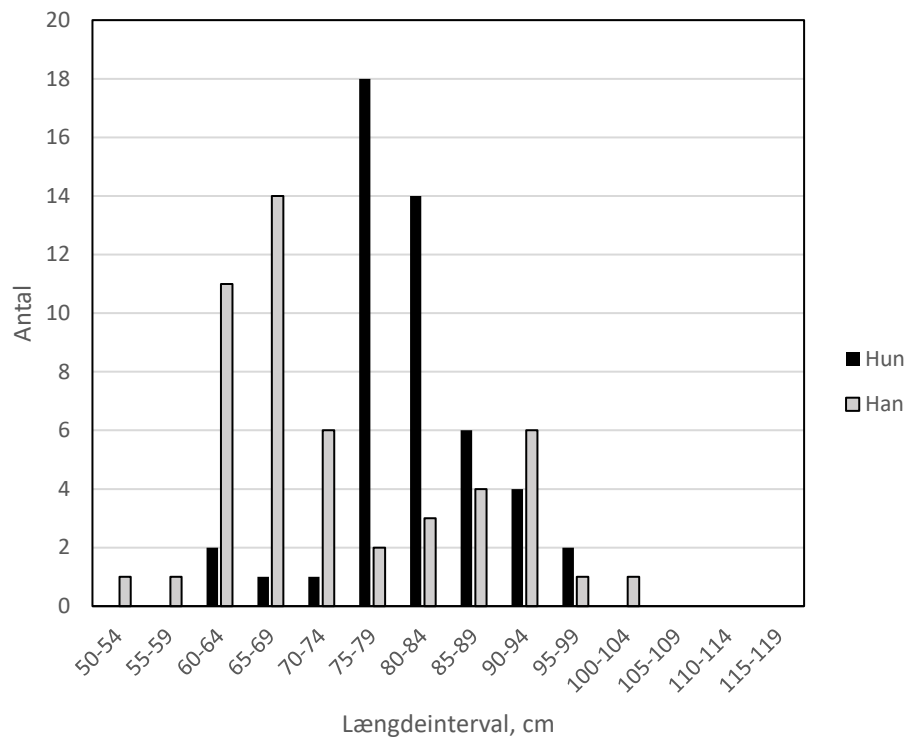
Table 6. Laks indlagt fra Skjern Å, Varde Å og Ribe Å i 2018. Udleget/ej strøget er udlegede fisk samt fisk kasseret af veterinære årsager eller pga. mistanke om undsluppet opdrætslaks.

Vandløb	Hunner				Hanner	
	Afstrøget	Døde/ej strøget	Udleget/ej strøget	Ægvolumen, l	Afstrøget	Døde/ej strøget
Skjern Å	51	1	0	54,9	53	3
Varde Å	46	2	0	47,6	45	5
Ribe Å	44	2	0	46,5	43	2
Sum				149,0		

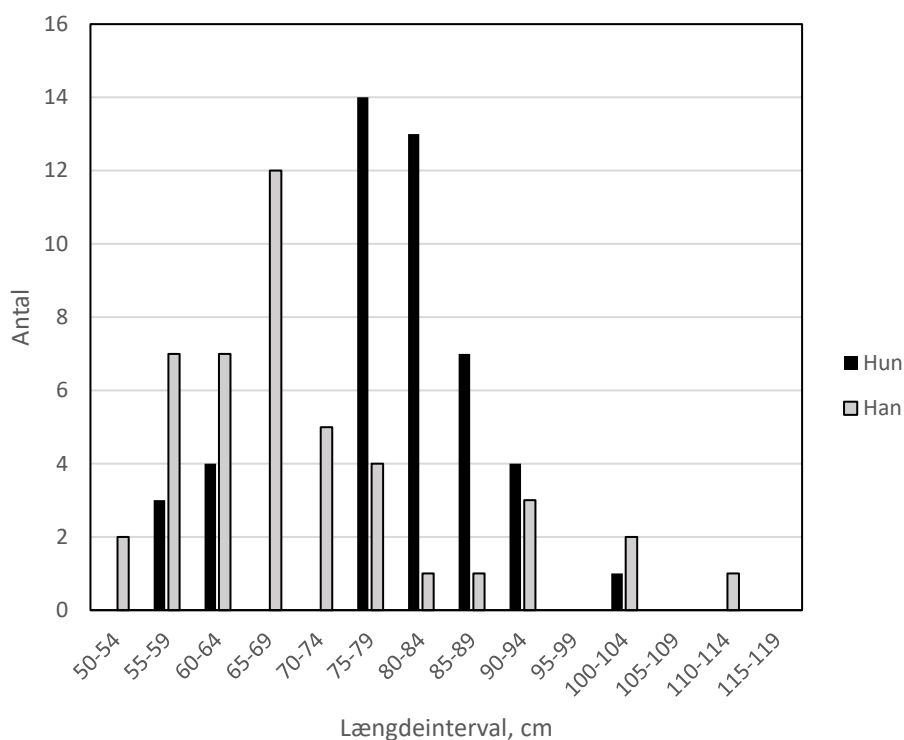
Der blev udtaget vævsprøver fra samtlige afstrøgne hunlaks til veterinære test for anmeldeligt fiske sygdomme. Alle prøverne blev fundet fri herfor.

Figur 2. Længdefordeling af laks fanget ved elfiskeri i Skjern Å 2018.

Figur 3. Længdefordeling af laks fanget ved elfiskeri i Varde Å 2018.

Figur 4. Længdefordeling af laks fanget ved elfiskeri i Ribe Å 2018.

3.4 Afstrygning af genbank

På DCV-Randers opdrættes en selvsupplerende genbank af laks, hvis genetik oprindelig stammer fra den vestsvenske elv Ätran. Æggene fra disse moderfisk opfylder et behov fra tyske samarbejdspartnere, der arbejder med vestsvenske stammer i Elben og Rhinen. Der blev i alt afstrøget 74 hunner og 79 hanner, hvilket gav 68 liter æg. Af disse blev 10 liter solgt som ubefrugtede grønæg. De resterende 58 liter er blevet lagt i klækkerum til salg som øjenæg i 2019. Pga. latent forekomst af furunkulose (bakteriel fisesygdom), blev genbanken slået ned efter afstrygningen. Genbank-anlægget skal i 2019 desinficeres og renoveres.

4. Beholdning af fisk

4.1 DCV-Randers

Beholdningen af laks per 31. december 2018 hos DCV-Randers fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Beholdning af laks hos DCV-Randers per 31. december 2018.

Stamme	Avlsfisk (genbank)	Ungfisk (til udsætning)
Gudenå	0	183.100
Ätran	0	23.450
I alt	0	206.550

Antallet af ungfisk opfylder efterspørgslen til udsætning.

4.2 DCV-Skjern

Beholdningen af laks og ørreder per 31. december 2018 hos DCV-Skjern fremgår af tabel 9.

Tabel 8. Beholdningen af laks og ørreder hos DCV-Skjern per 31. december 2018.

Stamme	Avlsfisk (genbank)	Ungfisk (til udsætning)
Laks/Skjern Å	0	120.000
Laks/Varde Å	0	40.000
Laks/Ribe Å	0	61.500
Laks/svensk	2.300	
Ørreder/Skjern Å		1.200
I alt	2.300	222.700

Beholdningen af laks opfylder behovet til udsætningsplanen. Laksegenbanken af svensk afstamning blev flyttet fra DCV-Randers til Skjern, da anlægget i Randers skal renoveres. Fiskene skal anvendes til produktion af øjenæg til Tyskland. Det forventes at disse fisk flyttes tilbage til DCV-Randers i løbet af foråret 2019.

5. Øvrige aktiviteter

5.1 Vandløbsrådgivning

Vandløbsrådgivningen brugte i 2018 mange ressourcer i Den Store Lakseundersøgelse. Herudover blev der udført en del vandløbsopgaver for flere kommuner, primært langs Skjern Å og Gudenåen. I Grindsted Engso fortsatte arbejdet med biomanipulation. Der blev også udført en stor opgave for Miljøstyrelsen vedr. sammenligning af ny og gammel metode til fiskeundersøgelser i vandløb.

5.2 Aktiviteter i Tyskland

DCV har også i 2018 samarbejdet med flere tyske myndigheder og interesseorganisationer omkring ophjælpning af laksebestande i bl.a. Rhinen, Elben, Ems og Weser. Desuden er DCV involveret som konsulent i driften af et opdrætsanlæg, der producerer lakseungfisk til udsætning i vandløb i Nordrhein-Westfalen.

5.3 Mærkningsundersøgelser

Danmark

Som led i en generel plan om mærkning af udsætningsfisk, blev alle laks udsat i Skjern Å, Varde Å og Ribe Å mærket med bortklipning af fedtfinnen (fedtfinneklip).

Tyskland

Til Stepenitz, et tilløb til Elben, blev der mærket 40.000 ½-års laks med fedtfinneklip. Til Nuthe, ligeledes et tilløb til Elben, blev der mærket 20.000 ½-års laks ved bortklipning af Højre bugfinne.

5.4 Opdræt af aborrer

I efteråret 2018 etablerede vi et nyt anlæg til moderfisk, så vi nu har 4 separate anlæg til de 4 populationer. Fremover vil vi fra de 4 populationer af moderfisk, have gydninger forår, sommer, efterår og vinter. Der blev i alt leveret 966.000 stk. sættefisk i 2018. Der arbejdes nu målrettet med at få etableret kontakt til flere kunder.

Tabel 9. Beholdning af aborre hos DCV-Randers per 31. december 2018.

	Antal
Moderfisk	3.717
Yngel	602.300

5.5 Den Store Lakseundersøgelse

Den Store Lakseundersøgelse er et 4-årigt forskningsprojekt, som DCV udfører i samarbejde med DTU-Aqua i perioden 2016-2020. Formålet med projektet er at tilvejebringe viden, som direkte kan implementeres i forvaltningsplaner med henblik på at styrke de danske laksebestande. Målet er at laksebestandene når et niveau, hvor de er selvreproducerende og kan tåle et kontrolleret og bæredygtigt rekreativt fiskeri. Forskningsprojektet er delt op i 7 arbejdspakker. 6 af arbejdspakkerne koncentrerer sig om vigtige elementer i laksens livscyklus fra æg til kønsmodne laks. Den 7. arbejdspakke arbejder med at formidle den opnåede viden og skabe indsigt og forståelse for værdierne af en naturlig og selvreproducerende bestand af laks i danske vandløb. Der kan findes mere information i form af tekst, billeder og video på hjemmesiden danmarksvildlaks.dk

5.6 Laksens Hus

Informations- og videnscentret Laksens Hus er et resultat af en vækstpuljebevilling fra Ringkøbing Skjern Kommune og Herning Kommune til Danmarks Center for Vildlaks i 2016. Laksens Hus ved Skjern Å åbnede til fiskesæsonens start den 16. april 2017. Som et informations- og videnscenter servicerer Laksens Hus lystfiskere og andre interesserede med bl.a. nyeste viden om fiskeriet og lakse-

og ørredbestandenes udvikling, salg af fiskekort mm., guideservice og demonstration af grej. Også i 2018 har aktiviteterne været mange med bl.a. arrangementer målrettet lystfiskere, journalister og erhvervslivet. Med mere end 3.300 besøgende i Laksens Hus og en stor berøringsflade på Facebook, er Laksens Hus nu kendt som et sted, der er værd at besøge ved Skjern Å. Laksens Hus har udfærdiget egen aktivitetsrapport, der kan læses her:

<http://vildlaks.dk/velkommen/publikationer/aktivitetsrapporter/>

6. Personale

Det faste personale bestod i 2018 af:

Gert Holdensgaard, administrerende direktør.

Kim Iversen, vandløbsbiolog.

Søren T. Thomassen, produktionsleder.

Søren Larsen, afdelingsleder i Skjern.

Marc Skovby Petersen, fiske- og formidlingsassistent i Skjern.

Janus Lysdal, fiskemester, Randers.

Carsten Staal, fiskemester, Skjern.

John Andersen, produktionsmedarbejder, Randers.

Martin Hage Larsen, biolog Ph.d., Randers.

Mikkel Lodal, lærling, Skjern.

Martin Skelmoose, produktionsmedarbejder, Skjern.

John H. Christensen, produktionsmedarbejder, Skjern (fratrådt 30. april 2018).

Kenny Frost, formidlingskoordinator, Skjern.

Kristian Meier, biolog Ph.d., Randers.

Lene Carlsen, bogholder, Randers.

Anders Juul Knudsen, Fiskeassistent, Randers (tiltrådt 1. januar 2018).